

Édesapám – Czeglédy Sándor

Tisztelt Emléklülés! Rektor Úr! Kedves Vendégek!

Vannak dolgok, melyeket az ember a szívében őriz és nagyon nehéz róluk beszélni. Ilyen helyzetben vagyok én is, mégis, mivel sokan ismerték és tisztelték édesapámat, beszélnem kell róla. Megköszönve rektor úr felkérését, olyan dolgokat, eseményeket szeretnék elmondani, amelyeket csak én tudhatok, mert közvetlen részese voltam ezeknek, másrészt pedig azért, mert sajnos már csak én vagyok egyetlen élő gyermeke. Én voltam a legkisebb, korban a másik két testvérem jó pár évvel idősebb is volt. Valamiképpen úgy alakult, hogy én, a kicsi lány több időt töltöttem édesapámmal, mint a testvéreim. Együtt kerékpároztunk, sétáltunk, engem vitt magával talán a legtöbbször. Megadatott, hogy élete végéig mellette lehettem. Ezekből az élményekből, elbeszélésekből fogok most felidézni néhányat, bizonyára örömünkre és tanulságunkra.

1. Sokat hallottam a nagyapámról, idősebb Czeglédy Sándorról, aki nagyon nagy munkabírási volt. A teljes Bibliát is lefordította héberből és görögből, de Kálvin Intitutió-jának is ő az egyik fordítója. A nagymamám, Kósa Margit adta ki a papnék könyvét. Őt gyermekük közül édesapám volt a legidősebb. Hozta magával azt az igazi puritán, kálvinista, református kegyességet, egyfajta tiszta szellemiséget, amelyet én magam azért tartottam nagyon egészségesnek, mert kiegyensúlyozott, szélsőségektől mentes volt, ugyanakkor pedig mindig is a megelégedettség jellemezte a családi légkört. De hozta magával a jó értelemben vett hajlíthatatlanságot, az elvei mellett való kiállás bátorságát is. A szélesen kiterjedt Czeglédy családunk nemzedékről nemzedékre őrizte és ma is őrzi azt az ismeretet, hogy a gályarab Czeglédi Péter leszármazottai vagyunk. Amikor édesapámra gondolok, engem az ő mély hite és jellemzilárdsága a magyar gályarabokra emlékeztet szüntelen. Családunktól távol állt az egyházkormányzás zajos világa, annál inkább a szellemi értékek voltak nálunk előtérben. Én egy ilyen miliőbe születtem bele. Nagyon nagy hála van ezért a szívemben Istennek, mert ez egy egész életre elkísérő ajándék volt számomra.
2. Otthonunkban sokszor ültük körül a nagy családi asztalunkat. Akkor még nem tudtam, miért, de én élveztem, mert édesapám sok érdekes dolgot mesélt, mutatott, fordított. Csak később láttam meg az értelmét, hogy abban a korszakban, amikor nem utazhattunk, amikor abban a zártságban az újságok sem nyújtottak

- sokat, valósággal kitarult előttünk a világ, szinte mi is utaztunk és részesei lehettünk olyan eseményeknek, amelyekről csak álmodni lehetett akkor. Ő oda varázsolta nekünk a nagy világot, a szép és jó dolgokat, amelyeket aztán később ismerhettünk meg.
3. Amikor elvitt kerékpározni, leültünk egy farönkre, ő pedig csodálattal nézte a természetet. Az állatokat különös élvezettel figyelte. Amikor nyár volt, mindig szedett virágokat, szép pipacsokat, búzavirágokat és csokorban hozta haza édesanyámnak. Ő egyébként már akkor felfedezte azt, amit ma „fitness-biciklizésnek” neveznek: legolcsóbb, legkellemesebb, leggyorsabban elérhető testmozgás, ráadásul a természettől körülölelve. Az ő napi, rendszeres biciklizését úgy kell elképzelni, mint egy jelenséget, amely hozzátartozott a város képéhez.
 4. Engem gyakran elvitt a könyvtárakba, már kicsi koromban. Ide, a Nagykönyvtárba is sokat jöttünk. Ez most amolyan egyszerűnek tűnő dolog, de lényegében arról van szó, hogy ezáltal szerettem meg az idegen nyelven való olvasást. Ő angol mesekönyvekből, természetleírásokból olvasott nekem, s ez nekem nagyon tetszett, ezért nem szerettem, amikor gyorsan lapozott. Azt szerettem volna, ha mindent elmond. Majd a National Geographicből is fordított nekem érdekes cikkeket. Persze neki más dolga is volt, minthogy nekem állandóan felolvasson. Később értettem meg, hogy ő nagyon komoly kutatásokat végzett a könyvtárakban.
 5. Erről is elárulok egy-két titkot, csak röviden. Amikor még kislány voltam, neki megengedték, hogy régi könyveket hazahozzon a könyvtárból. Az Erdélyben őrzött Batthyány-kódex másolata, valamint az Óvári- és Ráday-graduálok és más kódexek hatalmas kötetei ott voltak az asztalunkon. Még most is érzem az illatukat. Édesapám azt állította Schulek Tibor himnológussal szemben és a jelenlegi énekeskönyvünk összeállítóival szemben is, hogy a Batthyány-kódexnél korábban kellett léteznie egy énekeskönyvnek, amelyet Huszár Gál adhatott ki itt, Debrecenben, 1561-ben. Emellett ő nagyon komoly érveket sorakoztatott föl, de mindenki hihetetlen feltételezésnek tekintette. Jó pár évvel később, talán az 1970-es évek második felében Borsa Gedeon országos hírű tudós megtalálta Huszár Gál 1561-ben, Debrecenben kiadott énekeskönyvét Stuttgartban. – Egyébként gyakran kérte a nővéremet és engem, hogy énekeljük el zongorakísérettel azt a sok régi 16. és 17. századi magyar éneket, amelyeket éppen vizsgált. Számunkra szép és izgalmas korszak volt ez.
 6. Ami az édesapám egyéniségét illeti, arról is érdemes pár szót ejteni. Ebből következett aztán az ő mindennapi magatartása. Amikor felkelt és mindent rendbe tett maga körül, úgy kezdte a napot, hogy a „belső szobájában” mindig imádkozott. Általában az édesapja által készített „Mindennapi kenyere” című áhitatos kiadványt használta. Én is ezt használom, s most döbbszemem rá, hogy ebben június 16-án, a születésnapján éppen a kedves igéje található a 31. zsoltárból: „*Mert kősziklám és védővárám vagy Te Uram, vezess hát engem a Te nevedért és vezérelj engem.* ...” Csak utólag látom már és most értem igazából az ő rendíthetetlen magatartását. 1944 őszén, a harcok idején csak ő volt az egyetlen teológiai professzor, aki nem hagyta el a várost. Neki annyira sziklaszilárd hite volt, hogy a legnagyobb megpróbáltatásai és mellőzöttsége idején is nyugodt és higgadt maradt. Mindig bízott Isten megtartó erejében és gondviselő szeretetében. Erős, férfias

jellemű ember volt, noha mégis egy szelíd embernek látszott és ez a tulajdonsága is nagyon mély lelkiségéből és hitéből fakadt. A betegeket mindig meglátogatta, a barátai mellett és diákjai mellett állhatatosan kitarzott. Szelíd és bölcs volt mindig, nem bántott meg senkit, mindenkiiben igyekezett meglátni a jót, a bántásokat pedig nyugodt lélekkel hordozta. Még ilyenkor is megőrizte a derűjét és humorát.

7. A humoráról és derús eseteiről is sokat lehetne mesélni. A tanítványai tudnák ezt ízeseen előadni. Ő egy igazi szellemi ember volt a professzorok gyakori szó-rakozottságával. Nagyon szeretett szerelni, mindent szétszedett és összerakott, a biciklijét is és az írógépét is. Én egy olyan esetet mondanék el, amely otthon történt és a szereléssel kapcsolatos. Ennek szemtanúja voltam. Vendégségben volt nálunk két másik világhírű professzor a feleségével: Gárdonyi Zoltán, a híres zeneszerző és Szelezky Gyula neves sebészprofesszor. A feleségek kimentek az udvarra megnézni a virágokat. Édesapám pedig ezalatt előadta barátainak, hogy ő most a napokban éppen a fürdőszobában található vízöblítő tartályt szerelgeti, de még nincs vele készen, hallani is, amint csöpög. Több se kellett, a másik két professzor kapva kapott az alkalmon, és mindketten egymást felülmúlva állították, hogy ők ebben szakértők, kitűnően értenek a *reservoir*-hoz. Mindhárman szinte egyszerre ott termettek a fürdőszobában és a három professzor elkezdte szerelni a tartályt. A feleségek csak hűlt helyüket találták és csodálkoztak, hol lehetnek a férjeik. Meghallották azonban a férfiak beszédét, amint éppen a *reservoir operatív funkciójáról* társalogtak a szerelés közben. Persze mindhárman kellő hitvesi elmarasztalásban részesültek, különösen is az én édesapám. Ők azonban visszaültek a helyükre és folytatták a kedves beszélgetést ott, ahol abbahagyták.
8. Annyi érdekes dolgot lehetne még említeni édesapámmal kapcsolatban. Gimnazista korunkban is élvezettel segített a matekfeladatok megoldásában, remekül rajzolt, vagy azt is érdemes még tudni, hogy kitűnően tudta az angol nyelvet és a fordításait maga Ország László is rendkívülinek tartotta. Modern is volt, tíz ujjal, vakon gépelt, amit senki más nem tudott. Ő a profi gépirók gyorsaságával dolgozott, és bennünket is arra biztatott, hogy ezt tanuljuk meg. Milyen jól jön ez most a számítógépek világában. Tudása és általános tájékozottsága is szinte elképzelhetetlenül széles körű volt. Az unokái is nagyon hiányolják, néha föl is említik, milyen jó volna őt kérdezni. – De most lassan lejár az időm és be kell fejeznem. Egyik kedves diákja, a rehabilitált Fekete Szűcs Gyula orgonista-lelkész írta a férjemnek édesapám temetése után: „Vele együtt siratom el a boldog diákéveimet, ifjúságomat is. Gyönyörű volt! ... Czeglédy professzor úrban Istennek rendkívüli ajándékát kaptuk. Azon felül, hogy valódi tudós, bátor magyar, hitében kőszikla, Aranka néniel együtt rajongásig tisztelt családfő, ráadásul számomra olyan hűséges atyai jó barát, aki TESTVÉRÜL SZÜLETETT A NYOMORÚSÁG IDEJÉRE”. – Mi, a közelebbi és tágabb család most is úgy érezzük, hogy a 118. zsoltár 17. verse alapján igazat írtunk a tőle való búcsúzásunkkor mindnyájunk vigasztalására: „*Nem halok meg, hanem élek, és hirdetem az Úrnak tetteit!*” – Hálás szívvel köszönöm meg a Kántus szép énekét, melyet édesapám nagyon szeretett hallgatni. Köszönöm a Debreceni Református Hittudományi Egyetemnek, hogy édesapám emlékét ápolják, és külön megköszönöm, hogy ennek jeleként a portréját elkészítették.